

Sygn. akt I PK 57/15

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z powództwa J. K.

przeciwko Gminie Rokiciny, Urzędowi Gminy w Rokicinach i Wójtowi Gminy Rokiciny

o ekwiwalent pieniężny za urlop, nagrodę jubileuszową za 25 lat pracy, zwrot kosztów podróży służbowych, ryczałt za korzystanie z samochodu prywatnego do celów służbowych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 grudnia 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt VII Pa 356/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 30 stycznia 2014 r. oddalił apelację powoda J. K. od wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 28 czerwca 2013 r. (mocą którego zasądzono od pozwanego Urzędu Gminy w Rokicinach na rzecz powoda kwoty po 250,74 zł za okres od listopada 2008 r. do listopada 2010 r. z ustawowymi odsetkami i kwotę 45,60 zł za grudzień 2010 r. z ustawowymi odsetkami tytułem ryczałtu za używanie samochodu prywatnego, oddalono powództwo przeciwko Urzędowi Gminy w Rokicinach w pozostałym zakresie, tj. w zakresie roszczeń o ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, nagrodę

jubileuszową za 25 lat pracy i zwrot kosztów podróży służbowej, a nadto oddalono powództwo w całości w stosunku do pozwanej Gminy Rokiciny i odrzucono pozew w stosunku do pozwanego Wójta Gminy Rokiciny oraz orzeczono o kosztach procesu i rygorze natychmiastowej wykonalności) i zasądził od powoda na rzecz Gminy Rokiciny, Urzędu Gminy w Rokicinach, Wójta Gminy Rokiciny kwoty po 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną powoda. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 58 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 24 § 1 pkt 1 k.p.a. w związku z art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1202 ze zm.); 2/ art. 152, 161, 163, 168, 171 i 94 k.p.; 3/ art. 8 k.p. i art. 5 k.c.; 4/ art. 405 k.c. i nast.; 5/ art. 163 § 1 k.p. Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, nie wskazując jednak tych przepisów. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji w części zaskarżonej apelacją i orzeczenie w tym zakresie co do istoty sprawy, przez zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 45.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wymagalności oraz kosztów procesu według norm przepisanych; ewentualnie wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi, jak również o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji w części zaskarżonej przez powoda apelacją i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania odpowiednio jednemu z tych Sądów bądź innemu sądowi równorzędnemu.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność. W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że zasadniczą kwestią, która wymagała w tej sprawie rozstrzygnięcia jurydycznego, jest problem, czy roszczenia powoda wynikają wyłącznie ze stosunku pracy i w związku z tym zastosowanie do nich ma termin przedawnienia statutowany przez przepis art. 291 § 1 k.p., czy też roszczeń tych dochodzić on może na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego regulujących instytucję bezpodstawnego wzbogacenia, tj. art. 405 i następnych tego aktu prawnego. W tej drugiej sytuacji terminy przedawnienia roszczeń powoda statuują przepisy art. 118 k.c. W zaskarżonym wyroku,

analogicznie jak w wyroku Sądu pierwszej instancji, wyrażono pogląd, że roszczenia powoda wynikają wyłącznie ze stosunku pracy i w związku z tym zastosowanie ma do nich trzyletni termin przedawnienia. W takiej sytuacji roszczenia te w przytłaczającej większości przedawniły się i zostały przez Sąd oddalone zgodnie z wnioskiem pozwanego pracodawcy powoda. Zdaniem autora skargi kasacyjnej, pogląd wyrażony w tej kwestii w zaskarżonym wyroku nie jest trafny. W ocenie skarżącego zastosowanie art. 405 i nast. k.c. do roszczeń powoda skierowanych przeciwko Gminie Rokiciny jest oczywiste i w pełni uzasadnione. W zaskarżonym wyroku, jak też w poprzedzającym go wyroku Sądu pierwszej instancji, odniesiono się jedynie do konstrukcji art. 405 k.c. w powiązaniu z art. 300 k.p., czyli ze stosunkiem pracy. Doprowadziło to Sądy do nieuprawnionego wniosku, że art. 405 k.c. nie może mieć zastosowania do stosunków pracy, bo to doprowadzić mogłoby do obejścia przepisów art. 291 k.p. regulujących terminy przedawnienia takich roszczeń. Zważywszy, że Sądy orzekające w sprawie uznały, iż Gminy Rokiciny nie łączył z powodem J. K. stosunek pracy, a jednocześnie gmina to uzyskała bez podstawy prawnej korzyści majątkowe kosztem powoda, zatem zastosowanie do jego roszczeń wobec tego pozwanego art. 405 i nast. k.c. jest oczywiste i w pełni uzasadnione. Ponadto, w ocenie skarżącego, doszło do oczywiście nieprawidłowego zastosowania pozostałych przepisów powołanych w podstawach skargi kasacyjnej, co skutkowało wydaniem oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, iż Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje

tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m. in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do

rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008r., III UK 4/8, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosnie do tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut

naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu. Argumentacja skarżącego przedstawiona w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzająca się do tego, że powód nie był pracownikiem Gminy Rokiciny, jednakże Gmina ta odniosła nienależną korzyść majątkową w następstwie naruszenia przez pracodawcę - Urząd Gminy w Rokicinach jego praw pracowniczych, a co za tym idzie - do oceny roszczeń powoda wobec tego pozwanego trzeba stosować art. 405 k.c. i nast. samodzielnie a nie w związku z art. 300 k.p., tak zaś sprecyzowane roszczenia podlegały przedawnieniu w trybie art. 118 k.c.

Wypada zatem zauważyć, że całkowicie prawidłowa jest teza Sądów orzekających w sprawie, iż skarżący nie był pracownikiem Gminy Rokiciny, albowiem w myśl powołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1202 ze zm.) pracodawcą wójta jest urząd gminy. Skarżący mógł zatem skutecznie dochodzić swoich roszczeń wynikających ze stosunku pracy od pracodawcy - Urzędu Gminy Rokiciny. W związku z podniesieniem zarzutu przedawnienia przez pozwany Urząd, skarżący zmienił argumentację (aczkolwiek nie do końca spójnie, biorąc pod uwagę treść zarzutów sformułowanych w podstawach skargi kasacyjnej) i stara się dowodzić, że w takiej sytuacji to Gmina Rokociny odniosła bez podstawy prawnej korzyść z niespełnienia przez pracodawcę na rzecz powoda świadczeń dochodzonych pozwem. Istota przedawnienia sprowadza się do niemożności skutecznego dochodzenia swojego roszczenia w następstwie upływu czasu. Przedawnieniu ulegają roszczenia każdej ze stron stosunku pracy (pracodawcy i pracownika), zarówno majątkowe (o odszkodowanie, wynagrodzenie za pracę), jak też niemajątkowe (np. roszczenie

pracownika o wydanie świadectwa pracy, o udzielenie urlopu wypoczynkowego "w naturze" - uchwała SN z dnia 20 lutego 1980 r., V PZP 6/79, OSNCP 1980 nr 7-8, poz. 131; wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2001 r., I PKN 367/00, OSNP 2003 nr 2, poz. 38). Nie może być tutaj mowy o stosowaniu instytucji bezpodstawnego wzbogacenia - o wzbogaceniu bez podstawy prawnej. Swoistą podstawą dla *sui generis* wzbogacenia kosztem innej osoby jest bowiem w tym przypadku właśnie przedawnienie, które sprawia, że dochodzenie korzyści majątkowej jest nieskuteczne z uwagi na upływ czasu i wspomniany zarzut.

Tok rozumowania skarżącego sprowadza się do uznania, że skoro roszczenia względem pracodawcy przedawniły się, to może ich dochodzi od innego podmiotu, który rzekomo wzbogacił się z tego powodu. Tymczasem przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu mają charakter posiłkowy i mogą stanowić podstawę do odzyskania doznanego uszczerbku majątkowego tylko wówczas, gdy nie ma innego środka lub gdy inne środki połączone są z większymi trudnościami (np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1945 r., C I 116/45, PiP 1946 nr 2, s. 12, z dnia 19 sierpnia 1971 r., II CR 224/71, nie publ., z dnia 27 kwietnia 1995 r., III CZP 46/95, OSNC 1995 nr 7-8, poz. 114; z dnia 18 stycznia 2002 r., I CKN 810/99, LEX 53141 czy z dnia 11 maja 2006 r., I CSK 118/05, LEX nr 599737). Biorąc zatem pod uwagę, że powodowi przysługiwały roszczenia wobec pracodawcy o zapłatę świadczeń ze stosunku pracy, lecz nie skorzystał z nich we właściwym czasie, słusznie Sądy orzekające w sprawie przyjęły, iż brak podstaw do analizy żądań pozwu w tym zakresie w oparciu o przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia. Zaskarżony wyrok nie narusza zatem - i to w kwalifikowany sposób - przepisów prawa, tj. art. 405 i następnych Kodeksu cywilnego.

Co się natomiast tyczy innych przyczyn oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, w zakresie których skarżący odsyła do uzasadnienia zarzutów przedstawionych w podstawach kasacyjnych, to - jak wskazano wyżej - nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów za istnieniem przesłanek przesądu w innych elementach konstrukcyjnych skargi.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przesądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

